Statenbrief

Datum
9 november 2020

Zaaknummer
2020-004094

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Onderwerp
Gelders Warmte Infra Bedrijf (GWIB)

Ambitie en thema
- Ambitie 2 Duurzaam

Portefeuillehouder
Jan van der Meer

Doel van deze brief
Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:
- de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

Samen met de gemeenten Arnhem, Wageningen, Apeldoorn, Ede, Lingewaard, Culemborg en Nijmegen en Alliander/Firan onderzoeken we de haalbaarheid van het oprichten van een publiek 'Gelders Warmteinfrabedrijf' (GWIB) om de noodzakelijke warmtetransitie te kunnen versnellen. Een warmteinfrabedrijf legt transport- en distributienetten aan en beheert deze. En richt zich dus niet op productie en levering van warmte. Deze onderdelen worden dan ingevuld door andere (private) partijen.

Onderzoek naar de optie van een warmteinfrabedrijf heeft de voorkeur omdat publieke partijen zo naar verwachting beter kunnen sturen op hoe en tegen welke voorwaarden er meer warmtenetten komen. De publieke partijen zijn daarbij alleen verantwoordelijk voor het transport en blijven buiten de risico's die specifiek verbonden zijn aan het leveren van warmte.

Op basis van een eerste verkenning en gesprekken met een groot aantal belanghebbenden in Gelderland hebben we de richting van het onderzoek bepaald door te kiezen voor het model van een Warmteinfrabedrijf. We maken nu de volgende stap in de onderzoeksfase: de uitvoering van een haalbaarheidsonderzoek naar de juridische, organisatorische en financiële aspecten en risico's.

2 Aanleiding

In het nationale Klimaatakkoord is afgesproken dat er in Nederland in de periode tot en met 2030 1,5 miljoen woningen en gebouwen worden verduurzaamd. Gemeenten dienen daartoe uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte op te stellen. Met name in de dichter bebouwde gebieden wordt veel verwacht van duurzame warmtenetten om de overschakeling van aardgas naar een duurzame warmtevoorziening snel en betaalbaar te realiseren. Hiervoor moeten duurzame warmtebronnen worden ontwikkeld (zoals restwarmte, geothermie en zon- en

aquathermie) en er moeten leidingen worden gelegd voor warm water tussen deze bronnen en de afnemers (woningen en bedrijven).

Het nationale Klimaatakkoord gaat uit van een noodzakelijke groei in stadswarmte oplopend naar circa 80.000 woningequivalenten per jaar in 2025, en dit niveau vasthoudend t/m 2030. In 2050 moet de gebouwde omgeving volledig aardgasvrij zijn. Voor Gelderland betekent dit dat straks circa 8.000 - 10.000 woningen per jaar moeten overschakelen op een warmtenet om dit doel te bereiken. De teller staat nu op een paar honderd aansluitingen per jaar. We moeten dus de warmtetransitie versnellen ook om ons doel van 55% CO2 reductie in 2030 in Gelderland te halen.

3 Bestaand beleid c.q. kader

- Klimaatakkoord van Parijs
- Nationaal Klimaatakkoord
- Gelders Energie Akkoord
- Omgevingsvisie
- Kadernota Verbonden partijen
- Regionale Energie Strategieën
- Motie 19M57 (https://gelderland.stateninformatie.nl/document/8171544/)

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Warmtetransitieplannen
De gemeenten werken samen bij het opstellen van de Regionale Energiestrategie (RES'en). De RESen omvatten ook een Regionale Structuur Warmte. Hierin wordt inzicht gegeven in de verdeling van duurzame warmtebronnen (zoals restwarmte, geothermie en zon- en aquathermie) over potentiële afzetgebieden. Mede op basis van de Regionale Structuur Warmte stellen alle gemeenten uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte vast. Deze geeft op wijkniveau aan hoe er van aardgas op duurzame bronnen wordt overgeschakeld. Hierin worden keuzes uitgewerkt voor elektrificatie, benutten van duurzaam gas of collectieve warmtenetten. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact op de ruimte, infrastructuur, maatschappelijke kosten en draagvlak.

Knelpunten bij de realisering warmtenetten
De operatie om alle gebouwen zonder aardgas te verwarmen is een enorme uitdaging voor alle betrokken partijen: Rijk, provincies, gemeenten, bedrijven en bewoners. Gemeenten hebben in de warmtetransitie de regie gekregen, maar lopen tegen een aantal knelpunten op. Deze zijn onder te verdelen in 5 thema's:

1. Organisatorische knelpunten (menskracht, kennis, expertise en aanpak);
2. Financiële knelpunten;

3. Wettelijke en juridische knelpunten;
4. Draagvlak bij bewoners en woningeigenaren;
5. Technische en lokale knelpunten (o.a. gebrek aan beschikbare bronnen).

Overheidsingrijpen noodzakelijk
Bestaande warmtenetten zijn in het verleden veelal door gemeentelijke nutsbedrijven aangelegd maar worden sedert de Wet Onafhankelijk Netbeheer (Splitsingswet) uit 2006 aan de markt overgelaten. Daarmee beschikt in de praktijk veelal één commerciële partij over de warmte uit de warmtebron, het netwerk en de levering aan de afnemers (het zogenaamde geïntegreerde model. In deze internetconsultatie hebben VNG en IPO erop aangedrongen dat naast het geïntegreerde model ook andere modellen mogelijk zijn om de doelen te halen om ook bestaande woningen aan te kunnen sluiten. Zoals de inrichting van een apart infrabedrijf inclusief een rol van de publieke netwerkbedrijven (zoals Alliander) in de warmtetransitie. Het rijk heeft inmiddels toegezegd aan deze wensen tegemoet te zullen komen.

In overleg met VNG en IPO wordt ook gekeken naar de mogelijkheid om meer middelen en kennis beschikbaar te stellen aan gemeenten. Tenslotte moeten de financiële knelpunten door het Rijk worden opgepakt op een manier die tegemoetkomt komt aan het uitgangspunt om de warmtetransitie kostenneutraal te laten verlopen voor bewoners.

risico's
Het onderzoek naar de juridische, organisatorische en financiële aspecten en risico's is onderdeel van het haalbaarheidsonderzoek. Aan deze fase zijn geen risico's verbonden.

5 Financiële consequenties

De kosten van het vervolgonderzoek worden gedekt uit de structurele middelen van het programma energietransitie.

6 Proces en evaluatie

We verwachten dat de resultaten van het lopende onderzoek in het voorjaar van 2021 klaar zijn. We leggen deze dan aan u en aan de betrokken gemeenteraden voor. Door tussentijdse webinars informeren we ook andere gemeenten en geïnteresseerden.

Gedeputeerde Staten van Gelderland
John Berends - Commissaris van de Koning
Pieter Hilhorst - secretaris